

Azərbaycan Ordusu: dünəndən bu günə...

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin (AXC) elan edilməsindən sonra milli hökumətin qarşısında duran əsas vəzifələrdən biri ordunun formalaşdırılması idi. Bu olmadan Cümhuriyyətin müstəqilliyinin qorunması və bolşevik-daşnak hərbi təhdidlərindən müdafiəsi mümkün deyildi. Azərbaycanın istiqlaliyyətinin elan olunduğu tarixi şərait, yerləşdiyi bölgədə cərəyan edən proseslər xalqın müstəqilliyinə real daşmaq ola biləcək ordunun formalaşdırılmasını tələb edirdi.

Ordu quruculuğunun özünəməxsus cəhətləri var və ona riayət edilmədiyi təqdirdə ciddi çətinliklər yarana bilər. Hər bir ölkədə bu prosesin özünəxas xüsusiyyətləri var. Azərbaycan Ordusunun qısa müddət ərzində formalaşdırılmasının əsas səbəblərindən biri də bu idi ki, prosesə rəhbərlik edən şəxslər ümumi nəzəri bilikləri və zəngin təcrübələri ilə ordu quruculuğunun Azərbaycan şəraitindən irəli gələn xüsusiyyətlərini çox incəliklə və üzvi şəkildə birləşdirə bilmişdilər.

Milli hökumətin 26 iyun 1918-ci il tarixli fərmanı ilə Azərbaycan Milli Ordusunun yaradılmasına başlandı. Avqustun 1-də Hərbi Nazirlik təsis edildi. Yeni şəraitdə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün qorunması Hərbi Nazirliyin üzərinə düşürdü. Bu struktur hökumətin qarşısında dayanan tarixi vəzifələrin həllində çox mühüm rol oynadığından ona rəhbərliyi ilk vaxtlar Nazirlər Şurasının Sədri Fətəli xan Xoyski öz üzərinə götürmüşdü. Artilleriya generalı Səməd bəy Mehmandarov nazir müavini təyin edilmiş və qurumun formalaşdırılması ona tapşırılmışdı.

1918-ci ilin sonu, 1919-cu ilin əvvəllərində nazirliyin strukturunda dəyişiklik edildi ki, bu da ordunun formalaşması prosesinə müsbət təsir göstərdi. Nazirlər Şurasının 25 dekabr 1918-ci il tarixli qərarı ilə general Səməd bəy Mehmandarov hərbi nazir təyin edildi. Hökumətin 29 dekabr 1918-ci il tarixli qərarı ilə isə general-leytenant Əliğa Şıxlinski nazir müavini təyin olundu. Bunlar Milli Ordunun formalaşması istiqamətində hökumətin qəbul etdiyi dəyərli qərarlar idi. Çünki hər iki şəxsiyyətin təcrübəsi və peşəkarlığı orduda quruculuğun səmərəli xarakter almasına zəmin yaratdı. Onların öncüllüyü ilə ölkədə yüksək döyüş qabiliyyətli, hərbi hazırlığa və intizam malik, milli zəminə söykənən ordu bölmələrinin təşkili prosesinə qədəm qoyuldu.

Lakin bu istiqamətdə çətinliklər də mövcud idi. İlk növbədə müasir hərbi sənətinin inceliklərini mükəmməl bilən kadrlar çatışmırdı. Ömrü az, tarixi xidmətləri onillərə bərabər, Şərqi ilk demokratik respublikasını quran cəfəklər bu işin də öhdəsindən şəərəflə gəldilər.

O dövrdə həm ölkə parlamenti, həm də Nazirlər Şurası bu istiqamətdə öhdələrinə düşən vəzifələrə böyük məsuliyyətlə yanaşırdılar. Milli parlamentin mövcudluğu dövründə hərbi quruculuğun müxtəlif sahələri ilə bağlı 9 qanun layihəsi

cə tanış oldu. Hərbi hissə və bölmə komandirlərinin qarşısında belə bir vəzifə qoyulmuşdu: Müstəqil Azərbaycan Ordusunda xidmətə başlayan hər kəs və hamı dərhal Azərbaycan Respublikasına sədaqət andı içməlidir!

Bütövlükdə AXC ordusunun təşkili hərbi tariximizdə və Azərbaycan xalqının tarixində əhəmiyyətli bir hadisə idi. Azərbaycan dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra ordunun yaradılması prioritet vəzifələrdən biri idi. Təəssüf ki, ilk dövrdə bu məsələdə kobud səhvlər buraxıldı. Azərbaycanın vahid komandanlığa əsaslanan nizami ordusunu Ulu Öndər Heydər Əliyev hakimiyyətə qayıdırdıqdan sonra qurdu. Müasir Azərbaycan dövlətinin banisi olan Heydər Əliyev həm də torpaqlarımızı qətiyyətlə müdafiə edə biləcək ordu formalaşdırdı. Atəşkəsə qədər ordumuzun həyata keçirdiyi uğurlu hərbi əməliyyatlar Heydər Əliyevin nə qədər böyük strateq və təcrübəli dövlət xadimi olduğunu göstərdi.

Atəşkəsdən sonra qısa müddət ərzində ordunun mükəmməl idarəetmə strukturları formalaşdırıldı, milli hərbi kadrların hazırlanmasının sistemi quruldu, milli dəyərlər ordu quruculuğunun başlıca xüsusiyyətinə çevrildi və nəticədə döyüşkən bir ordu meydana gətirildi.

Dünyanın son təcrübəsini mənimsəyən yeni bir ordunun yaradılması Heydər Əliyevin başladığı, İlham Əliyevin davam etdirdiyi uğurlu ordu quruculuğu siyasətinin möhtəşəm nəticəsidir. Bu gün Azərbaycan Ordusu dünyanın ən güclü orduları sırasındadır. 44 günlük Vətən müharibəsi bunun bariz nümunəsidir. Bu müharibədə Azərbaycan Ordusu torpaqlarımızı sürətlə işğaldan azad etdi. Doğma torpaqlarımızda yəni üçrəngli, ay-ulduzlu şanlı bayrağımız dalğalandırıldı. Bu zəfəri bizə Ali Baş Komandan İlham Əliyevin qətiyyəti, siyasi iradəsi və ordumuzun şücaəti qazandırdı...

*Ülkər XASPOLADOVA,
"Azərbaycan"*